

Raadscommissie	1-12-2025
Zaaknummer	800003
Portefeuillehouder	Gerben van Duin
Vorbereid door	Concernadvies
Onderwerp	Omgevingsvisie 2025

Beslispunten

1. De Nota van beantwoording Omgevingsvisie 2025 vast te stellen.
2. De Omgevingsvisie Kaag en Braassem 2025, inclusief bijbehorende bijlagen (Wijzigingsdocument, gebiedsgerichte programma's en plan-m.e.r.-beoordeling inclusief oplegger) vast te stellen.

Wat willen we bereiken

Met dit besluit stelt de raad een geactualiseerde en integraal afgewogen Omgevingsvisie vast die richting geeft aan keuzes in de fysieke en sociale leefomgeving tot 2040 en verder. De visie biedt duidelijkheid over ambities en opgaven per beleidsthema en per gebied. De dorpsperspectieven maken de gebiedsgerichte aanpak concreet en herkenbaar. Met deze herziening leggen we de basis voor een stabiele en betrouwbare koers, waarin ruimte is voor ontwikkeling en voor de inbreng van inwoners, ondernemers en partners.

Samenvatting

De Omgevingsvisie 2025 is de vierde versie en volgt op de eerdere vaststellingen en herzieningen in 2019, 2022 en 2024. In deze herziening zijn alle onderdelen opnieuw bekeken en waar nodig aangepast. Sommige hoofdstukken zijn inhoudelijk deels of volledig herzien, andere bleken voldoende actueel. De nadruk lag deze keer op de dorpsperspectieven en op het versterken van participatie met inwoners, ondernemers en partners. Op basis van de dorpentoer, drie avonden in Hoogmade en het zelfstandige traject op Kaag zijn de dorpsperspectieven herschreven. Tijdens de inzageperiode zijn ruim honderd zienswijzen ingediend. Deze zijn gebundeld en beantwoord in de Nota van beantwoording. Alle wijzigingen zijn in samengevatte vorm terug te vinden in het Wijzigingsdocument. De eerder gebruikte klokken zijn vervangen door een rad dat per thema laat zien waar we als gemeente staan. De raad wordt voorgesteld de Omgevingsvisie 2025 en bijlagen vast te stellen.

Inleiding

De Omgevingsvisie wordt periodiek bijgesteld om aan te sluiten op actuele ontwikkelingen en nieuwe inzichten. Na de vaststelling in 2019, de toevoeging van gebiedsgerichte programma's in 2022 en de partiële herziening in 2024 (waaronder de toevoeging van een plan-m.e.r.-beoordeling) ligt nu een algehele herziening voor. In deze herziening is vooral ingezet op meer participatie, onder andere via de dorpentoer en het online Denk Mee platform. Op basis daarvan zijn de dorpsperspectieven herzien. Ook zijn meerdere themahoofdstukken aangepast en beter op elkaar afgestemd. Het college stelt de raad voor de herziene Omgevingsvisie 2025 vast te stellen, samen met de Nota van beantwoording. Zo blijft de visie actueel en herkenbaar voor inwoners en een heldere richtlijn om mee te werken voor raad, college en ambtelijke organisatie.

Argumenten

- *Actualisatie houdt de Omgevingsvisie actueel en relevant*
Met deze herziening blijft de Omgevingsvisie aansluiten op actuele ontwikkelingen in een dynamische omgeving. Zo blijft het document bruikbaar voor de organisatie, inwoners en partners. In deze versie zijn alle hoofdstukken doorgelopen en waar nodig herschreven. Het nieuwe rad per hoofdstuk vervangt de klokken - die inmiddels voor verwarring zorgden - en geeft per thema in cijfers en indicatoren weer waar we staan.
- *Participatie heeft geleid tot herijkte en herkenbare dorpsperspectieven*
De dorpsperspectieven zijn herzien op basis van een breed participatietraject. Tijdens de dorpentoe, verspreid over zeven avonden, zijn in alle dorpen gesprekken gevoerd over ruimtelijke en sociale thema's. In totaal deden 537 inwoners fysiek mee met de dorpentoe. Ook is in Hoogmade een verdiepend traject doorlopen en heeft Kaag een eigen proces gevolgd dat heeft geleid tot een eigen dorpsvisie. Beide trajecten zijn op hun beurt vertaald naar een dorpsperspectief. Via het online Denk-Mee-platform konden inwoners aanvullend hun ideeën en wensen delen. 101 inwoners hebben dit gedaan. Daarnaast zijn jongerensessies georganiseerd om beter in beeld te krijgen hoe zij over bepaalde beleidsthema's denken. Alle opbrengsten zijn verwerkt in de dorpsperspectieven. De vernieuwde dorpsperspectieven helpen ons beter te begrijpen wat inwoners belangrijk vinden en maken het voor de gemeente eenvoudiger om beleid en keuzes daarop af te stemmen.
- *Formele inspraak is zorgvuldig verwerkt*
Eind september is een eerste concept van de Omgevingsvisie gepubliceerd, zodat inwoners en organisaties hierop konden reageren. Tijdens de inzageperiode zijn meer dan honderd zienswijzen ingediend door inwoners, bedrijven, partners en medeoverheden. Dankzij deze zienswijzen is de Omgevingsvisie daar waar mogelijk aangevuld of aangescherpt, of is toegelicht waarom een zienswijze niet tot een aanpassing heeft geleid. Alle zienswijzen zijn beantwoord in de Nota van beantwoording. Naast de formele zienswijzen zijn hierin ook tientallen reacties meegenomen die via het online Denk Mee platform zijn ontvangen. Alle wijzigingen zijn inzichtelijk gemaakt in het Wijzigingsdocument. Alle indieners van zienswijzen worden per brief geïnformeerd over wat er met hun zienswijze is gedaan.
- *Afstemming met relevante beleidstrajecten en wettelijke kaders is geborgd*
De visie is opgesteld binnen de kaders van de Omgevingswet en sluit aan op recente gemeentelijke en regionale (beleids)ontwikkelingen, zoals de economische visie van ondernemers uit onze gemeente en de Lokale Energiestrategie. Verder is de bestaande plan-m.e.r.-beoordeling geactualiseerd via een oplegger. Hiermee beschikt de gemeente over een visie die zowel beleidsmatig als juridisch zorgvuldig is onderbouwd.
- *Wijzigingen naar aanleiding van motie*
De druk op de fysieke leefomgeving neemt toe. Opgaven rond woningbouw, energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie vragen steeds vaker om ruimte, terwijl die ruimte beperkt is. Dat vraagt om scherpe keuzes en heldere communicatie over wat de Omgevingsvisie wel en niet vastlegt. De afgelopen periode zijn er verschillende ontwikkelingen geweest die invloed hebben op de opgaven zoals opgenomen in Hoofdstuk 2 Energie & Grondstoffen. Zo zijn er conceptplannen bekendgemaakt door de provincie Zuid-Holland na het uitvoeren van een omgevingseffectrapportage (OER). Hierin heeft de provincie Zuid-Holland onder meer 21 windturbines ingetekend in de polders in het

oostelijke deel van de gemeente Kaag en Braassem. Mede op basis van deze conceptplannen is er in de gemeenteraad van Kaag en Braassem een Motie vreemd aan de orde van de dag aangenomen. In deze motie – genaamd “Grootschalige opwek in het open landschap uit de LES” – wordt het college verzocht om de zoekgebieden voor wind- en zonne-energie uit de Lokale Energiestrategie (LES) te schrappen. Op basis van het bovenstaande heeft het college ervoor gekozen de zoekgebieden niet op te nemen in de Omgevingsvisie die nu voorligt.

Kanttekeningen

Op dit moment ligt het omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland als ontwerp ter inzage. Het voorstel is om daar met onze Omgevingsvisie, qua kaartmateriaal, alvast op voor te sorteren. Dat betekent dat de kaart 'Kernen' en dan uiteraard de totaalkaart nog aangepast zullen worden. Zodra die aanpassing is doorgevoerd zal de geüpdatete kaart toegevoegd worden aan het raadsvoorstel.

Tot slot blijven de radardiagrammen een nieuw instrument. Ze bieden een toegankelijke manier om inzicht te geven in de stand van zaken per thema, maar vragen nog om verdere doorontwikkeling en toelichting bij gebruik.

Risico's

In de plan-m.e.r.-beoordeling is aangegeven dat de herziening van de Omgevingsvisie geen aanzienlijke milieueffecten veroorzaakt en dat een aanvullende plan-m.e.r.-procedure niet nodig is. Wel blijft aandacht nodig voor mogelijke milieueffecten bij toekomstige uitwerkingen. Bij vervolgbesluiten, zoals omgevingsplannen of programma's, zal opnieuw een beoordeling plaatsvinden als daar aanleiding toe is.

De ingediende zienswijzen bevatten persoonsgegevens. Deze zijn als bijlage toegevoegd en blijven vanwege privacygevoeligheid alleen zichtbaar voor raadsleden. Bij een eventueel verzoek tot openbaarmaking zullen de zienswijzen eerst worden geanonimiseerd. In de Nota van beantwoording zijn de zienswijzen samengevat om een goed beeld te geven van de inhoud zonder privacy te schenden.

Duurzaamheid

In deze herziening is een apart hoofdstuk gewijd aan duurzaamheid (hoofdstuk 2 *Energie & grondstoffen*). Dit hoofdstuk is in zijn geheel herzien. Ook in andere delen van de Omgevingsvisie, zoals hoofdstuk 3 *Klimaat, biodiversiteit, water en bodem*, is de aandacht voor duurzaamheid verder versterkt. Daarmee wordt nadrukkelijker ingegaan op thema's als klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie en biodiversiteit. Deze versterking helpt om keuzes te maken die bijdragen aan het verminderen van bijvoorbeeld de CO₂-uitstoot, het verduurzamen van mobiliteit en een zorgvuldiger omgang met energie, water en natuur.

Participatie en inspraak

Het doel van de participatie was een herkenbare en gedragen visie, waarin de taal en zorgen van inwoners duidelijk terugkomen. De aanpak bestond uit vier sporen.

1. De dorpen

Tijdens de dorpen-toer zijn in zeven avonden gesprekken gevoerd met inwoners over ruimtelijke en sociale thema's. In Hoogmade vond een verdiepend traject plaats met drie bijeenkomsten en een eindrapportage, die vervolgens is vertaald naar een dorpsperspectief.

Ook Kaag doorliep een proces dat heeft geleid tot een eigen dorpsvisie, die eveneens is vertaald naar een dorpsperspectief. Om recht te doen aan het door de inwoners gedragen proces van totstandkoming en aan het unieke karakter van beide dorpen, worden de eindrapportage van Hoogmade en de dorpsvisie van Kaag niet door de gemeente vastgesteld, maar vertaald naar dorpsperspectieven. Zo blijven de ambities en wensen uit de dorpen zichtbaar, ook als de gemeente daar geen rol in heeft of andere keuzes maakt.

2. *Digitaal*

Via het Denk Mee platform konden inwoners informatie vinden, vragen beantwoorden en hun ideeën delen over de toekomst van hun dorp.

3. *Jongeren*

Hiervoor zijn twee jongerensessies georganiseerd, aangevuld met diepte-interviews en een online vragenlijst. De opbrengsten zijn samengebracht in het *Perspectief van de jeugd*, dat als bijlage ter kennisneming is toegevoegd (bijlage 6).

4. *Formele inspraak*

De formele inspraakperiode vormde de afrondende fase van participatie. Tijdens de inzageperiode konden inwoners, bedrijven, partners en medeoverheden hun zienswijze indienen op het ontwerp van de Omgevingsvisie. Alle zienswijzen zijn beantwoord in de *Nota van beantwoording*. Waar relevant zijn aanpassingen doorgevoerd, die inzichtelijk zijn gemaakt in het *Wijzigingsdocument*.

Naast deze trajecten zijn ook veel hoofdstukken van de Omgevingsvisie aangepast op basis van samenwerking met maatschappelijke partners en afzonderlijke participatietrajecten per thema. Zo is de participatie niet beperkt gebleven tot de dorpsavonden en het digitale traject, maar heeft deze breed plaatsgevonden binnen de hele visie.

Financiële consequenties

Er zijn geen aanvullende financiële consequenties die volgen uit dit besluit. De reguliere kosten voor voorbereiding, participatie en begeleiding worden gedekt uit de lopende exploitatie.

Regio

De Omgevingsvisie richt zich op de gemeente Kaag en Braassem, maar veel opgaven kunnen we niet alleen uitvoeren. Daarom is bij het opstellen van de visie ook gekeken naar samenhang met landelijk en provinciaal beleid. Verder is er samengewerkt met partners die in de regio namens ons actief zijn, zoals de Omgevingsdienst. Daarnaast is de Omgevingsvisie gedeeld met de meest betrokken partners, waaronder medeoverheden en samenwerkingsverbanden, zodat zij de mogelijkheid hadden om een zienswijze in te dienen.

Evaluatie

De Omgevingsvisie is een dynamisch document dat dient mee te bewegen met de ontwikkelingen in de omgeving. De fysieke en sociale leefomgeving staat nooit stil en om die reden blijft de visie altijd onderhevig aan een veranderende context. Door te werken met een vaste cyclus wordt de Omgevingsvisie iedere vier jaar herzien en waar nodig geactualiseerd.

Het instrument van de radardiagrammen is nieuw. In de komende periode zal worden bekeken hoe deze manier van inzicht geven in de stand van zaken in de praktijk werkt, hoe deze verder kan worden ontwikkeld en hoe de radardiagrammen mogelijk kunnen bijdragen als evaluatie- en sturingsinstrument.

In het kader van deze voortdurende ontwikkeling heeft het College alvast een adviesrichting opgenomen voor toekomstige verbeteringen van de Omgevingsvisie. Deze is beschreven onder het kopje *Lessen en aanbevelingen voor vervolg* hieronder.

Lessen en aanbevelingen voor vervolg

Tijdens deze herziening is de Omgevingsvisie verbeterd, verscherpt en geüpdatet. Er is echter altijd ruimte voor verdere verbetering. De gemeente Kaag en Braassem heeft inmiddels – na een derde herziening – meer ervaring en gevoel gekregen met het instrument zelf en met het proces van totstandkoming. Het college is van mening dat er nog een extra stap gezet kan worden richting meer samenhang tussen de verschillende thema's. Ook zouden enkele onderdelen bondiger kunnen worden opgeschreven wanneer de scheidslijn tussen de Omgevingsvisie en de (toekomstige) Omgevingsprogramma's duidelijker wordt gemaakt.

Daarnaast vraagt ook de participatieaanpak voor de dorpen aandacht bij een volgende herziening. In aanloop naar deze versie is verkend of in de komende jaren in alle dorpen een uitgebreid participatietraject zou moeten worden doorlopen. De recente dorpenstoer laat zien dat een lichter, maar zorgvuldig ingericht traject ook veel kan opleveren en door inwoners positief wordt ontvangen. Het is daarom wenselijk om per dorp te bekijken wat passend is. Dorpen die zelf een eigen visie willen opstellen, kunnen daarin door de gemeente worden ondersteund, vergelijkbaar met de aanpak in Hoogmade en Kaag. Op deze manier ontstaat meer ruimte voor maatwerk, zodat de gekozen vorm beter aansluit bij de behoefte van het dorp. Belangrijk blijft dat dorpsambities richtinggevend kunnen zijn, maar niet altijd één-op-één kunnen worden vertaald naar gemeentelijk beleid. Wanneer de gemeente wel een rol heeft of wordt gevraagd die ambities te ondersteunen, is eerst een duidelijk bestuurlijk (of politiek) besluit nodig. Het college adviseert daarom om bij toekomstige herzieningen nadrukkelijker maatwerk toe te passen in de keuze voor de participatievorm per dorp.

Wat betreft het proces merkt het college op dat drie herzieningen binnen vijf jaar veel is. Deze hoge frequentie maakt het niet alleen arbeidsintensief (na vaststelling dient er bijna gelijk weer gestart te worden met de update), maar lijkt ook te leiden tot participatiemoeheid onder inwoners. Daarom wordt voorgesteld om de Omgevingsvisie voortaan eens per vier jaar te herzien. Uiteraard moet het mogelijk blijven om tussentijds noodzakelijke aanpassingen te doen. Een vierjaarlijkse cyclus past beter bij een langetermijndocument en sluit daarnaast beter aan op ander beleid, zoals de programma's die doorgaans eveneens vierjaarlijks worden herzien. Tevens vermindert deze wijziging de druk op de organisatie en creëert als zodanig meer ruimte voor de uitvoering van beleid en het behalen van de gestelde ambities.

Roelofarendsveen, 18-11-2025

Burgemeester en wethouders van Kaag en Braassem,
de gemeentesecretaris,
J.J. Démoed

de burgemeester,
A. Heijstee-Bolt

Bijlagen behorend bij het voorstel

- Bijlage 1 Omgevingsvisie Kaag en Braassem (versie 2025)
- Bijlage 2 Gebiedsgerichte programma's
- Bijlage 3a Oplegger Plan-mer-beoordeling Omgevingsvisie
- Bijlage 3b Plan-mer-beoordeling Omgevingsvisie
- Bijlage 4 Wijzigingsdocument Omgevingsvisie (versie 2025)
- Bijlage 5 Nota van beantwoording Omgevingsvisie (versie 2025)
- Bijlage 6 Perspectief van de jongeren
- Bijlage 7 Overzicht indieners Zienswijzen (slotje)
- Bijlage 8 Ingediende zienswijzen (slotje)